

Nikola Kopáčová:
Žitá i prázdná: Etnografie katedrály sv. Víta

Dělat etnografii katedrály sv. Víta je skvělá myšlenka. Nechat se přitom vést teoretickými koncepty, které autorka představuje, přináší výsledky, které jsou v tomto konkrétním prostoru vlastně malými vědeckými objevy. Koncepce i název jsou pro čtenáře příslibem, i když v případě názvu trochu tajuplným. Jakkoliv se mi mnohoznačnost „žitá a prázdná“ líbí, rád bych k obhajobě poprosil o výklad, jak autorka název myslela/vymyslela (v samotné práci – ačkoliv by jí to slušelo – se to čtenář nedozví.)

V kapitole teoretická východiska autorka nejprve představuje přístup materiální kultury (snad trochu nepatřičně „sekundárně“, s pomocí dlouhých citátů Karolíny Pauknerové), naťukne uchopení prostoru Henryho Lefebvera, ukáže Augého místa a ne-místa, disciplinaci Michaela Foucaulta, aby konečně zmínila koncept paměti dle Pierra Nory a Jana Assmanna. Jakkoliv je teoretické ukotvení předvedeno stručně a autorka nadužívá citace na úkor vlastního výkladu, čtenář se relativně srozumitelně seznamuje s interpretačním kontextem, který je ale nesmírně ambiciózní. Porozumět kterémukoliv ze zmíněných autorů v odpovídajícím kontextu je již samo o sobě úctyhodné, natož pak získání dovednost interpretovat data s pomocí jejich přístupu.

Při formulaci výzkumného problému, resp. psaní o prostoru, píše autorka o „člověku“ zatímco by bylo srozumitelnější psát o „já“, resp. ukázat epistemologické otázky, které za tím původně jsou. Dále v metodologické části autorka obhájí volbu kvalitativní výzkumné strategie a sběr dat formou zúčastněného pozorování a neformálních rozhovorů. Volba je správná, formulační neobratnosti však někdy prozradí začátečníka: „Z pozorování se dá velká část poznat, avšak nelze se dozvědět, co si daní aktéři skutečně myslí, co cítí a jak na ně daný prostor působí, aniž bychom se jich nezeptali. Protože to, co dělají, a to, co si ve skutečnosti myslí, se mnohdy může velmi lišit a pokud bych se tedy nerozhodla pro neformální rozhovory, mohlo by se stát, že by má data byla zkreslená.“ (str. 16) Takhle

jednoduché to ale není! Podobně nelze zajistit dostatečnou reliabilitu výzkumu jen tím, že „Pokud jsem si všimla nějakých osobních pocitů, které by se v mém výzkumu neměly objevit, ihned jsem se je snažila odbourat.“ (str. 19)

Kapitola o historickém a kulturním vývoji katedrály sv. Víta se může zdát být jen určitou formální povinností. Povrchnost podání je však až překvapivá: Záměna založení „biskupství“ a „arcibiskupství“ může být překlepem, odbýt Petra Parlěře tím, že doplnil katedrálu o skvostné sochařské výtvořy, je však již vážným nedostatkem. Vždyť právě odvaha tohoto mladého německého architekta udělala pražskou katedrálu výjimečnou. Chybí mi však spousta dalších věcí: Proč zasvěcení sv. Vítu, proč sv. Vojtěch? Kde je hrob sv. Václava? Je zlatá brána vchodem do katedrály? Kde byla provizorní zeď a která část je novověká? Alespoň základní výklad o organizaci církve chybí zcela.

Nezastavoval bych se u této kapitoly, kdybych zde necítil jednu ze slabín práce. Odhadl bych, že přeci jen existují aktéři, kteří do katedrály přicházejí např. jen kvůli Parlěřovi nebo jiné umělecké hodnotě. Zdá se mi, že se z práce vytratila rovina kultu, národních patronů, svatováclavské koruny, tak důležitá pro národní identitu. Rozlišují návštěvníci původní gotickou část katedrály a její novogotickou dostavbu – všimla si toho autorka? Jaké postavení má v církevní hierarchii katedrála? Kdo zde slouží mše? Je zde nějaká farnost? Chodí sem jen katolíci? Zdá se mi důležité udělat si o tom před vlastním pozorováním přehled.

Autorka jistě strávila v katedrále spousty času, jak píše: pozorovala turistický ruch, navštívila mše v různou dobu, kulturní akce, noc kostelů. Z textu se zdá, jako by se jí podařilo pokrýt vše. Rozhodně bych autorce vzhledem k omezení bakalářské práce nevyčítal, že tomu tak není. Přesto se mi zdá, že určité mezery v pozorování mají vliv na výsledek práce. Katedrála je hodně jiná, když se přijde na ranní roráty. Konají se zde např. setkání křtěnců. Slaví se svátek sv. Václava. Někdy se člověku podaří sejít se s někým, kdo ho vezme na vnitřní nebo dokonce vnější ohoz katedrály. Jakkoliv lze vidět handicap práce ve skromné dovednosti interpretaci dat z hlediska materiální kultury, vychází podle mě tento handicap již z úrovně sběru dat.

Práce tak je spíše etnografií popisující dva režimy fungování katedrály: Doby, kdy probíhá mše a pak zejména kontrastujícího turistického provozu. Pozorování je

přítom inspirováno ne-místy Marca Augého, zejména pak v předvedení Pavla Pospěcha. Až groteskní popis turistů popoháněných šipkami a příkazy katedrálou, kteří ve svém důsledku nevidí o mnoho více, než již znají z obrázkových letáků, je však možná velmi přesný. Psal-li jsem v úvodu o vhodných konceptech, pomocí nichž se autorce daří konkrétní malé objevy, měl jsem na mysli právě toto.

Autorka text doplnila velmi citlivě vlastními fotografiemi, které dokreslují napsané. Dobře umístěné a trefné jsou půdorysy katedrál, na nichž autorka ukazuje historický vývoj, části katedrál, směry pohybu v katedrále atd. Matoucí je však směr šipky od věci k popisku a ne naopak.

I přes zmíněné výtky a možná navzdory jim považuji práci vzhledem k náročnosti a objemu přípravy i vlastního výzkumu za velmi solidně odvedenou. Doporučuji jí k obhajobě a navrhuji hodnocení lepší **velmi dobře**.

V Řevnicích dne 21. září 2017

Mgr. Ondřej Skripnik Ph.D.